

Pinnåns naturreservat

invid Örkelljunga centrum

- reservatsbestämmelser

Innehållsförteckning

1. Syftet med reservatet	sida 2
2. Föreskrifter	2
3. Beskrivning av området	3
4. Områdets bevarandevärden	4
5. Ärendets beredning	5
6. Skäl till beslut	6
7. Skötselplan och förvaltning	6

2010-05-20

1. SYFTET MED RESERVATET

Syftet med Pinnåns naturreservat är att bevara och skapa livsmiljöer för de växter, djur och svampar som är knutna till Pinnån med sina omgivande skogs- och betesmarker. Det inbegriper dels det varationsrika och i huvudsak opåverkade vattendraget, dels den omväxlande kulturmarken med inslag av både skogsbete, ogödslad betesmark och nyligen hävdad slåtteriäng. Populationer av särskilt skyddsvärda arter som safsa, kärrbräken, vätteros, kranrams, granspira, krussilja, Gelerts maskros, åsljungabjörnbär, svampen trollhand, örlav, mussellav och dunmossa ska skyddas och ges möjligheter och förutsättningar att bibehålla eller öka sina förekomster.

Syftet med Pinnåns naturreservat är dessutom att ge kommuninvånarna möjlighet till rekreation och naturupplevelse i en omväxlande och tätortsnära natur. Reservatet ska också kunna fungera som ett viktigt naturområde i samband med den undervisning och utbildning som ges på ortens skolor. Vetenskapliga undersökningar skall kunna bedrivas i reservatet med hänsyn tagen till områdets skyddsvärda biotoper och arter.

2. FÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, som inte direkt gynnar reservatets syfte,
2. dra fram mark- eller luftledning annat än i anslutning till vägar,
3. anordna upplag med undantag för tillfälliga sådana i samband med skötsel av reservatet,
4. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi eller yt- och dräneringsförhållanden,
5. uppföra hägnader utöver de som behövs för betesdriften,
6. ändra sammansättningen av växt- och djurarter genom införandet av för området främmande arter,
7. sprida gödselmedel, kemiska bekämpningsmedel eller andra ämnen som skadar växtligheten,
8. avverka, gallra, plantera skog, ta bort döda träd eller vindfällor eller på annat sätt påverka vegetationen utöver vad som riktlinjerna i den fastställda skötselplanen anger,
9. bedriva jakt
10. sätta upp tavla, skylt, affisch eller liknande med undantag för gränsmarkeringar och informationsskyltar över reservatet.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktas ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana anordningar och åtgärder inom reservatet som:

1. utmärkning av, skyltning till och upplysning om reservatet
2. utförande av anordningar för allmänhetens friluftsliv, skötsel av skogsmark, betesmark och övrig mark enligt fastställt skötselplan,
3. uppföljning av områdets skötsel och miljöövervakning
4. åtgärder som syftar till att säkerställa områdets kulturhistoriska värden.

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken om ordningen samt rätten att vistas i reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar, är det förbjudet att:

1. plocka eller gräva upp växter som mossor, lavar och kärlväxter,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
3. tälta eller ställa upp husvagn/husbil,
4. deponera trädgårdsavfall,
5. framföra motordrivet fordon annat än på för ändamålet upplåtta vägar,
6. cykla annat än på för ändamålet upplåtta vägar och stigar,
7. anordna tävlan som kan inverka störande på naturmiljön,
8. göra upp eld annat än på för ändamålet anlagda platser,
9. spränga, gräva, borra, måla eller på annat sätt skada fast naturföremål, ytbildning, hägnader eller andra anordningar

Föreskrifterna under C utgör ej hinder för åtgärder i samband med områdets förvaltning och skötsel eller i samband med tillsyns- och räddningsuppdrag. Föreskrifterna under C utgör ej heller hinder för väghållare att utföra erforderliga anläggningsarbeten inom vägområdet eller för ansvarig för ledningar att utföra underhållsarbeten.

3. BESKRIVNING AV OMRÅDET

Områden med närhet till vatten har alltid varit värdefulla för människan. Åtminstone två kvarnar har hämtat kraft från Pinnån utmed den nu aktuella sträckan. Stora delar av kvarnkonstruktionerna finns kvar än idag. Genom reglerat vattenflöde och dämningar, med stora vattenspeglar som följd, har åns utseende och förlopp delvis förändrats. Den centrala delen av Pinnån bedöms dock vara relativt opåverkad. Skifteskartor från 1837 visar på stora arealer slåttermark i det område väster om Bruksvägen som idag betas. Under 1979-1990 slogs området med lie av medlemmar i Örkelljunga Fältbiologer. Andra låglänta partier, bl a dagens landisbana, finns kartlagda som sidvallsäng på den ekonomiska kartan från 1926. Många liknande partier utmed ån nyttjades säkert på liknande sätt. Huvuddelen av dessa är

dock skogsbevuxna idag. De högre liggande och mer torra skogsbevuxna partierna har tidigare använts som utmarksbete. Det vittnar bland annat ett fåtal mycket grova och vidkroniga bokar om.

4. OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN

Geovetenskapliga värden

I det kuperade området utmed Skytteparksvägen finns en stor och tydlig dödisgrop. Åfåran ligger i en sprickdal i urberget med sand och grus i botten.

Biologiska värden

Reservatets naturvärden är främst knutna till åmiljön med närliggande strandskogar samt de hävdade markerna väster om Bruksvägen. I de mest opåverkade partierna av Pinnån, från Ågatan i väster och vidare uppströms till den första kvarnmiljön, finns de största naturvärdena. Ån har här ett meandrande förlopp och den breder bitvis ut sig i deltaliknande miljöer med al- och askbevuxna öar. Här växer den sällsynta ormbunken safsa tillsammans med bl a skogsbingel, krans- och storrams. Utmed ån syns under olika årstider fåglar som forsärla, strömstare och kungsfiskare.

Områdets höga fuktighet har givit upphov till en rik lav- och mossflora med flera sällsynta arter. På några av de gamla askarna växer den rödlistade mussellaven på en av sina få kända lokaler i Skåne. En annan mycket sällsynt lav som finns sparsamt på hassel och ask strax väster om ovan nämnda kvarnmiljö är örlaven. Den har tidigare varit spridd i Skåne och Halland samt haft sparsamma förekomster i den västligaste delen av Kronobergs län samt i den sydvästligaste delen av Västra Götalands län. Örlaven har dock minskat kraftigt och bedömdes inför arbetet med ”Rödlistade arter i Sverige 2005” som utdöd från Skåne. Förekomsten som hittades vid Pinnån 2005 är därmed den enda aktuella i Skåne. Dunmossan tillhör en av de sällsynta mossorna utmed Pinnån. Den växer bitvis rikligt på pinnar, rötter och tuvor utmed ån. Den stora mängden död ved ger goda förutsättningarna för en intressant skalbaggsfauna, något som dock inte är undersökt. En inventering av insekter och spindeldjur har dock genomförts utmed en åsträcka öster om Hjälmjön (Sörensson 1994). Den visade på flera intressanta arter.

I genomförd undersökning om svampförekomst framgår att området inte tycks hysa några rödlistade arter, men ett antal signal- och indikatorarter som visar på höga naturvärden. Det finns ett flertal sällsynta arter i området som dock inte bedöms som hotade om man ser till dess utbredning i landet som helhet. För bevarande av den sällsynta svampen trollhand behöver vissa videbuskar på den gamla slätterängen Holmasidden sparas. I övrigt bedöms inga särskilda försiktighetsåtgärder behövas förutom de som ingår i skötselplanen.

De hävdade markerna väster om Bruksvägen hyser flera mycket skyddsvärda kärlväxter. Här växer hävdberoende arter som granspira, gökärt, stenmåra, stagg, darrgräs, jungfrulin, svinrot. Även det starkt hotade åsljungabjörnbäret finns här. Markerna är dock till viss del igenväxande, vilket aktualiserar röjningar och ett ökat betetryck för att kunna behålla många av arterna.

Bottenfaunaundersökning i den meandrande delen av Pinnån har visat på obetydlig påverkan av försurning och organiska föroreningar. Inga riktigt ovanliga arter noterades, men ett större antal filtrerande djur visar på påverkan av näringsämnen från Hjälmjön. I ån finns bl a den

stationära bäcköringen. Åsträckan ingår i Hjälmsjöns/Pinnåns fiskevårdsområdesförening, som ska verka för god fiskevård och reglerar var fiske får ske.

Kulturhistoriska värden

Flera fornlämningar finns beskrivna från området. I strandkanten av reservatets östligaste del och i koloniområdet (strax norr om reservatet) har ett stort antal fynd av flintverktyg och flintavslag gjort, härrörande från mesolitisk tid, från stenåldern (ca 6-10.000 år sen). Området grävdes till viss del ut under 1970-talet. Örkelljunga järnbruk drevs under en tid, kring mitten av 1650-talet, vid den plats där Bruketmöllan senare kom att uppföras. I betesmarken, ca 200 m väster om Bruksvägen, finns en mindre slagvarp noterad. I reservatet sydvästligaste del ligger Lyckstaberget, en kulle med ek och bok. Enligt traditionen ska den medeltida borgen Örkalljung, som intogs och brändes år 1316, ha legat här. Två mer sentida kvarnmiljöer, strax väster och öster om Bruksvägen, finns också utmed ån. Själva byggnaderna ingår inte i reservatet men däremot bl a dammar och grävda kanaler.

Turism och friluftsliv

Pinnåområdet utnyttjas i dagsläget främst som rekreationsområde för närboende och naturälskare. Ortens naturskyddsförening, Örkelljungabygdens Natur, brukar flera gånger om året leda exkursioner längs ån för kommunens växt- och fågelvänner. Stigarna i området används också som alternativ väg mellan bostadsområdet söder om reservatet och Bruksvägen in mot Örkelljunga centrum. Närheten till tätorten gör att besöksstrycket är ganska stort i vissa delar av reservatet. I norra delen av reservatet finns en landisbana med belysning som utnyttjas för skridskoåkning under vintertid.

Tillgänglighet

Reservatet ligger på gångavstånd från Örkelljunga centrum. Befintligt stigsystem har normal gångbarhet och sedan tidigare är vissa delar spångade. Genom reservatsarbetet utökas stigsystemet och spångningen utökas och breddas för att ge säkrare gångväg. Ett stigavsnitt nära Landisbanan ska dessutom tillgänglighetsanpassas med avseende bredd och underlag – för att möjliggöra att med rullstol, rollator och barnvagn komma ner till de natursköna delarna av vattendraget. I denna anpassade slinga ingår även en bro över ån.

Känslighet för slitage och störningar

Nuvarande slitage är begränsat och bedöms inte påverka reservatet och dess organismer påtagligt. En kraftigt ökad besöksfrekvens skulle kunna medföra negativ påverkan på i första hand de blöta och fuktiga biotoperna liksom själva åmiljön. Genom att underhålla och utveckla den spångade led som finns idag, kan besökare styras och slitaget begränsas. Angöringsplatser med informationsskyltar, parkering och fikabord, som medför mest påverkan med slitage och störningar, placeras utanför reservatsområdet.

5. ÄRENDETS BEREDNING

Ärendet initierades genom en motion 1999 till kommunfullmäktige från ledamoten Henrik Linderos om att göra Pinnåområdet till ett kommunalt naturreservat. Under ärendets beredning har samtliga tillfrågade parter, såsom länsstyrelsen, lokala naturskyddsföreningen och kommunala nämnder och styrelser, ställt sig positiva till reservatsbildningen. I januari 2006 beslutade kommunfullmäktige att ett naturreservat ska bildas och att beslut om bildandet

tas upp när förslag till reservatsbestämmelser, skötselplan och områdesavgränsning utarbetats och varit föremål för samråd med länsstyrelsen och sakägare. För genomförande av naturreservatet har kommunen beviljats statligt stöd i två etapper. Etapp 1 omfattade framtagande av förslag till skötselplan och etapp 2 omfattar genomförande av reservatet.

6. SKÄL TILL BESLUT

Naturreservatet har angivits som skyddsvärt ur naturvårdssynpunkt på regional och lokal nivå. I den kommunala naturvårdsplanen bedöms området ha mycket högt naturvärde. Området bedöms, p g a närheten till Örkelljunga tätort, ha mycket stort värde ur rekreationssynpunkt.

7. SKÖTSELPLAN OCH FÖRVALTNING

Skötselplan

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken framgår bl a att skötselplan ska fastställas vid bildandet av naturreservat. Skötselplanen fastställs av kommunfullmäktige i särskilt beslut denna dag.

Förvaltning

Örkelljunga kommun är förvaltare av naturreservatet och ska fortlöpande samråda med länsstyrelsen i Skåne om reservatets skötsel. *Arbetsgruppen för skötseln av Pinnåns naturreservat (Pinnågruppen)*, med representanter för både politiker, tjänstemän och ideell naturvård, handhar frågor rörande områdets fortlöpande förvaltning.

Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar.

Markdisposition, skötsel och vård, kontroll av skötselåtgärdernas effekt samt anläggningar för allmänheten skall ske enligt anvisningar i skötselplanen.

Bilagor

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Sändlista